

නිපුණතාවය 03

රජය සමග සම්බන්ධතා පවත්වා ගනිමින් ව්‍යාපාර කරගෙන යාමේ අවශ්‍යතාව තහවුරු කරයි.

නිපුණතා මට්ටම 03 - 1 : රජය, ව්‍යාපාරවලට මැදිහත් වන ආකාරය විමර්ශනය කරයි.

ඉගෙනුම් එල :

- ශ්‍රී ලංකාවේ ව්‍යාපාරවලට රජයේ බලපෑම මධ්‍යම රජය, පළාත් සභා හා පළාත් පාලන ආයතන හරහා සිදු වන බව පෙන්වා දෙයි.
- තෝරාගත් ව්‍යාපාර ආයතනයක් නිදසුනක් ලෙස ගෙන එයට මධ්‍යම රජය, පළාත් සභා හා පළාත් පාලන ආයතන මැදිහත් වන ආකාරය වෙන වෙන ම පැහැදිලි කරයි.
- රජය ව්‍යාපාරවලට මැදිහත් වන විවිධ ආකාර පැහැදිලි කරයි.
- රජය ව්‍යාපාරවලට මැදිහත් වන එක් එක් ආකාරය සඳහා නිදසුන් ඉදිරිපත් කරයි.
- රජයෙන් ව්‍යාපාරවලට ලැබෙන සහාය හා මග පෙන්වීම ව්‍යාපාරවලට වැදගත් වන ආකාරය පැහැදිලි කරයි.

විෂය සිද්ධාන්ත එක මිටකට :

- ශ්‍රී ලංකාව තුළ ව්‍යාපාර කෙරෙහි රාජ්‍ය බලපෑම පහත ආකාරවලින් සිදු වේ.
 - මධ්‍යම රජය
 - පළාත් සභා
 - පළාත් පාලන ආයතන (මහ නගර සභා/නගර සභා/ප්‍රාදේශීය සභා)
- රජය ව්‍යාපාරවලට මැදිහත් වන ආකාර සඳහා නිදසුන් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
 - යටිතල පහසුකම් සැපයීම
නිදසුන් : මධ්‍යම රජය - විදුලි බලය සැපයීම
පළාත් සභා - මාර්ග නඩත්තුව
පළාත් පාලන ආයතන - අපද්‍රව්‍ය ඉවත් කිරීම
 - තරගකරුවෙකු වීම
නිදසුන් : මධ්‍යම රජය - පෞද්ගලික අංශයේ
රූපවාහිනී නාලිකා
සමග තරගකාරී ව
රාජ්‍ය අංශයේ
රූපවාහිනී නාලිකා
ක්‍රියාත්මක කිරීම

පළාත් සභා - ඒ ඒ පළාත් සභා යටතේ
පෞද්ගලික අංශය හා තරගකාරී
ව ව්‍යාපාර පවත්වා ගෙන යාම

පළාත් පාලන ආයතන - පෞද්ගලික අංශය හා සමාන ව
වෙළෙඳසැල් ඉදිකර කුලියට දීම

- ගනුදෙනුකරුවෙකු වීම
 නිදසුන් : මධ්‍යම රජය - වි මිල දී ගැනීම, විවිධ
 කාර්යාලීය උපකරණ මිල දී
 ගැනීම, ලක් සතොස
 හරහා භාණ්ඩ විකිණීම

 පළාත් සභා - ආරක්ෂක සේවා ලබා ගැනීම
 හා ලබා දීම

 පළාත් පාලන ආයතන - ආදාහනාගාර පවත්වා ගෙන යාම

- ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය කිරීම
 නිදසුන් : මධ්‍යම රජය - මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති හා පිස්කල්
 ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීම

 පළාත් සභා - ව්‍යාපාර නාම ප්‍රඥප්තිය
 ක්‍රියාත්මක කිරීම

 පළාත් පාලන ආයතන - පරිසර ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීම

- නීති රීති පැනවීම
 නිදසුන් : මධ්‍යම රජය - පාරිභෝගික කටයුතු පිළිබඳ
 අධිකාරී පනත, ප්‍රමිති පනත

 පළාත් සභා - පෞද්ගලික බස් රථ සඳහා
 නීතිරීති පැනවීම

 පළාත් පාලන ආයතන - ගොඩනැගිලි සැලසුම් අනුමත
 කිරීම හා නීති රීති පැනවීම

- බදු අයකරන්නෙකු වීම
 නිදසුන් : මධ්‍යම රජය - දේශීය ආදායම්
 දෙපාර්තමේන්තුව හරහා
 බදු අය කිරීම

 පළාත් සභා - පළාත් ආදායම්
 දෙපාර්තමේන්තුව මගින් බදු අය කිරීම

 පළාත් පාලන ආයතන - වරිපනම් බදු අය කිරීම

- රජයෙන් ව්‍යාපාරවලට ලැබෙන සහාය හා මගපෙන්වීම වැදගත් වන ආකාරය
 - ව්‍යාපාර ලියාපදිංචියට යොමු වීම
 - කීර්තිනාමය වර්ධනය වීම
 - රටේ සංවර්ධනයට දායක වීම
 - රජයේ හා මහජනයාගේ පිළිගැනීම ලැබීම

නිපුණතා මට්ටම 03 - 3 : රජයක ආර්ථික අරමුණු ඉටු කර ගැනීම සඳහා ව්‍යාපාර දායක වන ආකාරය පෙන්වා දෙයි.

ඉගෙනුම් එළ :

- රජයක ආර්ථික අරමුණු විස්තර කරයි.
- රජයේ ආර්ථික අරමුණු ඉටු කිරීමට ව්‍යාපාර දායක වන ආකාරය පැහැදිලි කරයි.
- තෝරාගත් ව්‍යාපාරයක් නිදසුන් ලෙස ගෙන එය රජයේ ආර්ථික අරමුණු ඉටු කිරීමට දායක වන ආකාරය පෙන්වා දෙයි.
- රජයත් ව්‍යාපාරත් අතර අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාව තුළින් දෙපාර්ශ්වයේ ම අරමුණු ඉටුකර ගත හැකි බව පෙන්වා දෙයි.

විෂය සිද්ධාන්ත එක මිටකට :

- රජයක් පහත දැක්වෙන ආර්ථික අරමුණු ඉටු කර ගැනීමට කටයුතු කරයි.

ආර්ථික වර්ධනය හා සංවර්ධනය

නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ අඛණ්ඩ වර්ධනය තුළින් ආර්ථික වර්ධනයක් සිදු වන අතර ඊට අමතර ව මානව හා සමාජ දර්ශකවල දිගුකාලීන වර්ධනය සංවර්ධනය ලෙස හඳුන්වයි.

පූර්ණ සේවා නියුක්තිය

ශ්‍රමය සැපයීමට බලාපොරොත්තුවෙන් සිටින සියලු දෙනා යම් සේවාවක නියුක්ත වී සිටීම මෙන් ම ආර්ථිකය සතු සියලු ම නිෂ්පාදන සම්පත් ඵලදායී නිෂ්පාදන කටයුත්තක යොදවා තිබීම.

සාධාරණ ආදායම් ව්‍යාප්තිය

රටක සමස්ත නිෂ්පාදනය එ රටෙහි වෙසෙන සමස්ත ජනතාව අතර සමාන ව බෙදා හැරීම.

ආර්ථික ස්ථායීතාව

ආර්ථිකයේ දේශීය හා විදේශීය වශයෙන් අර්බුදයක් ඇති නො වීමට ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව ආර්ථික ස්ථායීතාවයි.

ආර්ථික ස්ථායීතාව කොටස් දෙකකින් යුක්ත වේ.

1. අභ්‍යන්තර මිල ස්ථායීතාව
2. බාහිර මිල ස්ථායීතාව

- අභ්‍යන්තර මිල ස්ථායීතාව තුළින් උද්ධමනය පාලනය, මිල මට්ටම ස්ථාවරව පවත්වා ගැනීම, පොලී අනුපාතය පාලනය කිරීම සිදු කෙරෙන අතර,
- බාහිර මිල ස්ථායීතාව තුළින් විදේශ විනිමය අනුපාතය ස්ථාවර මට්ටමක පවත්වා ගැනීම සිදු කෙරේ.

යහපත් අන්තර් ජාතික වෙළෙඳාම

විදේශ වෙළෙඳ කටයුතු සතුටුදායක අන්දමින් පවත්වා ගෙන යාම තුළින් ගෙවුම් ශේෂ තත්ත්වය ආරක්ෂා කර ගැනීම මින් අපේක්ෂා කෙරේ.

- රජයේ ආර්ථික අරමුණු ඉටු කිරීමට ව්‍යාපාර විවිධාකාරයෙන් දායක වේ.
 - බදු ගෙවීම
රජයට ගෙවිය යුතු බදු පැහැර හැරීමකින් තොර ව තමා උපයාගත් ලාභය හා ආදායම් මත නියමිත පරිදි බදු ගෙවීම
 - දේශීය සම්පත් භාවිතය
ගැකිතාක් උපරිමයෙන් තම නිෂ්පාදන සඳහා දේශීය සම්පත් යොදා ගැනීම
 - රජය ක්‍රියාත්මක කරන ප්‍රතිපත්ති පිළිපැදීම
රජය ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන මූල්‍ය හා පිස්කල් ප්‍රතිපත්ති නිසි පරිදි ක්‍රියාත්මක කිරීම හා පිළිපැදීම
 - නීති රීති පිළිපැදීම
ව්‍යාපාර සඳහා පනවා ඇති නීති රීති ඒ ආකාරයෙන් ඉටු කරමින් යහපත් ව්‍යාපාරික පරිසරයක් ගොඩනැගීමට දායක වීම
 - සේවා නියුක්තියට දායක වීම
ඵලදායී ලෙස නිෂ්පාදන කටයුතු කිරීමේ දී ඒ සඳහා අවශ්‍ය මානව සම්පත් ඇතුළු සියලු සම්පත් කාර්යක්ෂම ව භාවිතයට ගැනීම
 - පරිසරයට වන හානිය අවම කිරීම
සියලු ව්‍යාපාර පරිසර හිතකාමී ලෙස ඒවායේ ව්‍යාපාර කටයුතු පවත්වා ගෙන යාම
- රජය හා ව්‍යාපාර අතර අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාවක් පවත්වා ගැනීම වැදගත් වේ. රජය ව්‍යාපාරවලට අවශ්‍ය පහසුකම් සැපයීම තුළින් ව්‍යාපාර දිරිමත් වේ. ව්‍යාපාර වර්ධනය තුළින් රජයේ අරමුණු ඉටු වේ. එසේ ම ව්‍යාපාර වර්ධනය නිසා රජයට බදු ආදායමක් ලබා ගත හැකි ය. එම ආදායම් යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය සඳහා හා අනෙකුත් කාර්යයන් සඳහා යොදාගත හැකි ය. මේ නිසා රජයත් ව්‍යාපාරත් අතර අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාවයක් ගොඩනගා ගැනීම අවශ්‍ය වේ.

නිපුණතා මට්ටම 03 - 3 : රජයේ පිස්කල් ප්‍රතිපත්තිවලට අනුකූල ව ව්‍යාපාර පවත්වාගෙන යාමේ වැදගත්කම අගයයි.

ඉගෙනුම් ඵල :

- රජයේ පිස්කල් ප්‍රතිපත්තිය යන්න පැහැදිලි කරයි.
- රජයේ පිස්කල් ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අවශ්‍යතාව පෙන්වා දෙයි.
- රජයේ ආදායම් හා වියදම් ව්‍යුහය රූප සටහනකින් දක්වයි.
- බදු වර්ග කොට එක් එක් බදු වර්ගය සඳහා නිදසුන් ඉදිරිපත් කරයි.
- රජයේ බදු නො වන ආදායම් සඳහා නිදසුන් දක්වයි.
- ආසන්න ම වර්ෂයේ අය වැය යෝජනා සැලකිල්ලට ගෙන ඒවා ව්‍යාපාර කෙරෙහි ඇති කරන බලපෑම විග්‍රහ කරයි.

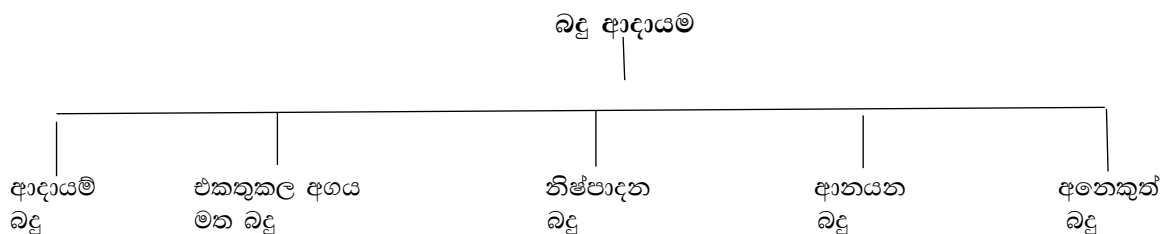
විෂය සිද්ධාන්ත එක මිටකට :

- රජයේ ආදායම් හා වියදම් සම්බන්ධව රජය සිදු කරන කටයුතු පිස්කල් ප්‍රතිපත්තිය ලෙස හැඳින්වේ.
- රජයේ පිස්කල් ප්‍රතිපත්තියේ අරමුණ, සාර්ව ආර්ථික ස්ථායීතාව ආරක්ෂා කර ගැනීම වේ.

- යම් ආර්ථිකයක මුදල් වර්ෂයක් තුළ බදු හා බදු නො වන මාර්ගවලින් ලැබෙන ආදායම රාජ්‍ය ආදායම වේ.
- රජයක ආර්ථික අරමුණු ඉටු කර ගැනීම සඳහා වර්තන වියදම් හා ප්‍රාග්ධන වියදම් වෙනුවෙන් වර්ෂයක් තුළ දී කරනු ලබන මුළු වියදම රාජ්‍ය වියදම වේ.
- රාජ්‍ය අයවැය ලේඛනය මගින් රජයේ පිස්කල් ප්‍රතිපත්තිය පිළිබිඹු වේ.
- රාජ්‍ය ආදායම පහත පරිදි වර්ග කෙරේ.

- රජයේ බදු ආදායම පහත පරිදි වර්ග කළ හැකි ය.

- බද්දක් යනු යම් පුද්ගලයකු හෝ ආයතනයක් විසින් අනිවාර්යයෙන් ම ගෙවිය යුතු යැයි රජය හෝ රජයේ බලාධිකාරී ආයතනයක් විසින් නියම කරනු ලබන ගෙවීමකි.

ආදායම් බදු : පුද්ගලයින්ගේ හා ආයතනවල ආදායම මත අය කරනු ලබන බද්දකි.
නිදසුන් : සමාගම් බදු, උපයන විට ගෙවීම් බදු

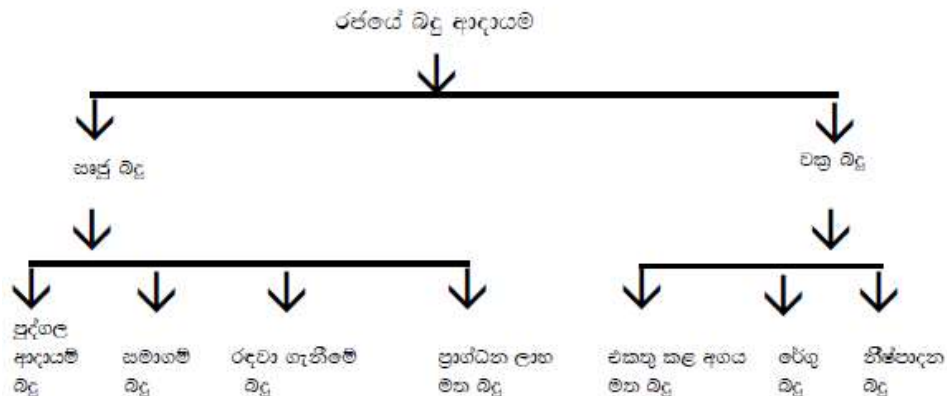
එකතු කළ අගය මත බදු : භාණ්ඩ හා සේවා මත එකතු කළ වටිනාකමට අය කරන බදු මත බදු
නිදසුන් : තොග හා සිල්ලර වෙළෙඳාම මත එකතු කළ අගය මත බදු
ආනයන මත එකතු කළ අගය මත බදු

නිෂ්පාදන බදු/ දේශීය භාණ්ඩ බදු : දේශීය වශයෙන් නිෂ්පාදනය කරන ඇතැම් භාණ්ඩ මත අය කරන බදු
නිදසුන් : සිගරට් හා දුම්කොළ නිෂ්පාදන මත බදු, සුරා බදු

ආනයන මත බදු : විදේශීය රටවල්වලින් ආනයනය කරන භාණ්ඩ සඳහා රේගුවේ දී අය කරන බදු වේ.
නිදසුන් : මෝටර් රථ ආනයන මත බදු

අනෙකුත් බදු : ඉහත බදු වර්ගවලට අයත් නො වන එහෙත් අනෙකුත් පාර්ශ්වවලින් අයකරන බදු වර්ග ය.
නිදසුන් : වරාය හා ගුවන් තොටුපල සංවර්ධන බදු
සෙස් බද්ද, විදුලි සංදේශ බදු

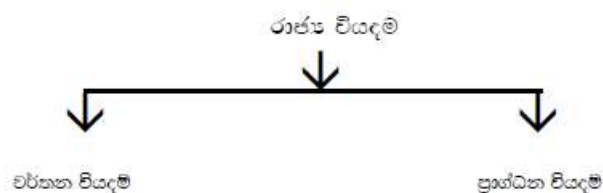
- බදු ආදායම සෘජු බදු හා වක්‍ර බදු ලෙස ද වර්ග කළ හැකි ය.

- පුද්ගලයන්ගේ හෝ ව්‍යාපාරවල ආදායම මත හෝ වත්කම් මත අය කරනු ලබන, ගෙවන පුද්ගලයා විසින් ම දැරිය යුතු බදු සෘජු බදු වේ.
- භාණ්ඩ හා සේවා මත අය කරනු ලබන, ගෙවන ලද බද්ද වෙනත් පාර්ශ්වයකට විතැන් කළ හැකි බදු වක්‍ර බදු වේ.
- රජයේ බදු නො වන ආදායම් පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.

- රාජ්‍ය වියදම් පහත පරිදි වර්ග කෙරේ.

- වර්තන වියදම් : රාජ්‍ය සේවා අඛණ්ඩ ව පවත්වා ගැනීම සඳහා වසරක් තුළ නැවත නැවත සිදු කළ යුතු වියදම් ය. මේවා පුනරාවර්තන වියදම් ලෙස ද හඳුන්වයි.
නිදසුන් : වැටුප් හා වේතන, පොලී ගෙවීම්

- ප්‍රාග්ධන වියදම් : රජයක් විසින් දිගුකාලීන ආයෝජන සඳහා දරන වියදම් ප්‍රාග්ධන වියදම් වේ.
නිදසුන් : මහාමාර්ග ඉදිකිරීම
පාලම් ඉදිකිරීම
(රජයේ ආදායම් හා වියදම් සංයුතිය අයවැය යෝජනා ඉදිරිපත් කිරීමත් සමග වෙනස් විය හැකි ය).
- ආසන්න ම වර්ෂයේ මහ බැංකු වාර්තාව පරිශීලනය කරමින් රජයේ ආදායම් හා වියදම් වර්ගීකරණය කරන්න.
- රජය විවිධ අවස්ථාවල දී විවිධ බදු වර්ග පනවන අතර විවිධ බදු වර්ග අහෝසි කිරීම ද කරනු ලැබේ. බදුවලින් ලබන ආදායම රජයේ විවිධ ව්‍යාපෘති සඳහා වැය කරයි.
නිදසුන් : මාර්ග ඉදිකිරීම, ගුවන් තොටුපොල ඉදිකිරීම හා සංවර්ධනය, වරාය සංවර්ධනය
- රජයේ පිස්කල් ප්‍රතිපත්තිය ව්‍යාපාරවලට බලපාන ආකාරය සඳහා උදාහරණ කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
 - ආනයනික භාණ්ඩ සඳහා රේගු බදු අය කිරීමෙන් ආනයන සීමා වන අතර ම දේශීය නිෂ්පාදනය වර්ධනය කර ගත හැකි ය. /දේශීය කර්මාන්ත ආරක්ෂා කර ගත හැකි වේ.
 - දේශීය නිෂ්පාදිත මත බදු අය කිරීමෙන් භාණ්ඩ හා සේවාවල මිල ඉහළ යාම සිදු විය හැකි ය.
 - රජය, යටිතල පහසුකම් මත වියදම් දැරීම නිසා ව්‍යාපාරික කටයුතු පහසු කෙරේ.

නිපුණතා මට්ටම 03 - 4 : රජයේ මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිවලට අනුකූල ව ව්‍යාපාර පවත්වා ගෙන යාමේ වැදගත්කම අගයයි.

ඉගෙනුම් එළ :

- රජයේ මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය පැහැදිලි කරයි.
- රජයේ මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිවල අරමුණ විස්තර කරයි.
- රටක මූල්‍ය කටයුතු පාලනය සඳහා රජයකට අනුගමනය කළ හැකි උපාය මාර්ග පෙන්වා දෙයි.
- රජය අනුගමනය කරනු ලබන එක් එක් මූල්‍ය පාලන උපකරණය (උපක්‍රමය) පැහැදිලි කරයි.
- රජය අනුගමනය කරන මූල්‍ය පාලන උපක්‍රම ව්‍යාපාරවලට බලපාන ආකාරය විග්‍රහ කරයි.

විෂය සිද්ධාන්ත එක මිටකට :

- රටක මුදල් සැපයුම පාලනය කිරීම සඳහා රජය අනුගමනය කරනු ලබන ප්‍රතිපත්තියයි. රජය වෙනුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන්නේ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවයි.
- රජයේ මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තියේ ප්‍රධාන අරමුණ දේශීය ආර්ථිකය තුළ මිල ස්ථායීතාව පවත්වා ගැනීමයි. නැතහොත් උද්ධමනය පාලනය කිරීමයි. එහි දී දිගු කාලයක් පුරා මිල මට්ටම් ස්ථාවර මට්ටමක පවත්වා ගෙන යාම අපේක්ෂා කෙරේ.

- මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා පහත උපකරණ භාවිත කෙරේ.

- **පොලී අනුපාතිකය**

රජයේ මුදල් පාලනය සඳහා යොදා ගනු ලබන ප්‍රධාන උපකරණය පොලී අනුපාතිකය වේ. මෙය නිත්‍ය පහසුකම් අනුපාතිකය ලෙස ද මහ බැංකුව හඳුන්වයි. නිත්‍ය පහසුකම් අනුපාතිකයේ (Standing Facility Rate) ප්‍රධාන කොටස් තුනකි.

- නිත්‍ය තැන්පතු පහසුකම් අනුපාතය Standing Deposit Facility Rate (SDFR)
- නිත්‍ය ණය පහසුකම් අනුපාතය Standing Lending Facility Rate (SLFR)
- බැංකු පොලී අනුපාතිකය

නිත්‍ය තැන්පතු පහසුකම් අනුපාතය

වාණිජ බැංකු සහ ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන් ඔවුන්ගේ අතිරික්ත අරමුදල් මහ බැංකුවේ ඇති රජයේ සුරැකුම්පත්වල ආයෝජනය කිරීමේ දී ගෙවනු ලබන පොලී අනුපාතිකයයි.

නිත්‍ය ණය පහසුකම් අනුපාතය

වාණිජ බැංකු සහ ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන් රජයේ සුරැකුම්පත් ඇපයට තබා මහ බැංකුවෙන් අරමුදල් ලබා ගැනීමේ දී අය කරනු ලබන පොලී අනුපාතයයි.

බැංකු පොලී අනුපාතිකය

ද්‍රවශීලතා දුෂ්කරතා වලට මුහුණ දෙන වාණිජ බැංකුවලට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව අවසාන ණය දෙන්නා ලෙස සපයනු ලබන ණය සඳහා අය කරනු ලබන පොලී අනුපාතයයි.

- **සංචිත අවශ්‍යතා වෙනස් කිරීම**

වාණිජ බැංකුවල පවතින තැන්පතුවලට අදාළ ව මහ බැංකුවේ පවත්වා ගත යුතු තැන්පතු ප්‍රමාණය ව්‍යවස්ථාපිත සංචිතය වේ. මෙය වෙනස් කිරීම නිසා මුදල් සැපයුමේ අඩු වැඩි වීම් සිදු වේ. සංචිත අවශ්‍යතා අඩු කිරීම මුදල් සැපයුම වැඩි වීමට හේතු වේ. සංචිත අවශ්‍යතා වැඩි කිරීම මුදල් සැපයුම අඩු වීමට හේතු වේ.

- **විවෘත වෙළෙඳපොළ කටයුතු (විවට වෙළෙඳපොළ කටයුතු)**

මහ බැංකුව විසින් රජයේ සුරැකුම්පත් මිලට ගැනීම හා විකිණීම විවෘත වෙළෙඳපොළ කටයුතු වේ.

මහ බැංකුව සුරැකුම්පත් මිලට ගැනීමේ දී මුදල් සැපයුම ප්‍රසාරණය වන අතර විකිණීමේ දී මුදල් සැපයුම සංකෝචනය වේ.

- **වට්ටම් අනුපාත වෙනස් කිරීම**

මහ බැංකුව විසින් නිකුත් කරන සුරැකුම්පත් මිල දී ගත් පාර්ශ්ව ඒවා කල් පිරීමට පෙර වාණිජ බැංකුවලට ඉදිරිපත් කර වට්ටම් කරවා ගැනීමේ දී අය කරන වට්ටම් අනුපාතිකය වෙනස් කිරීම තුළින් ආර්ථිකයේ මුදල් සැපයුම පාලනය කළ හැකි වේ.

- **ණය සීමා පැනවීම**

ණය සීමා පැනවීම දෙයාකාරයකට සිදු වේ.

- ප්‍රමාණාත්මක ණය සීමා පැනවීම

රටේ සමස්ථ මුදල් සැපයුමට බලපෑමක් ඇති කරන බැංකු ණය ප්‍රමාණය අඩු හා වැඩි කරමින් සමස්ථ ණය ප්‍රමාණය පාලනය කිරීම ප්‍රමාණාත්මක ණය පාලනය වේ.

නිදසුන් :

- වාණිජ බැංකුවල ප්‍රාග්ධනය හා වත්කම් අතර අවම අනුපාත නියම කිරීම
- ණයවර ලිපි නිකුත් කිරීමේ දී තැන්පත් කළ යුතු අවම මුදල් ප්‍රමාණය නියම කිරීම

- ගුණාත්මක ණය සීමා පැනවීම

ආර්ථිකයක ණය ගලා යන දිශාව පාලනය කිරීම නැතහොත් ආර්ථිකයේ දිරි ගැන්විය යුතු යයි තෝරා ගත් අංශ සඳහා ණය ගලා යාම දිරිමත් කිරීමත්, අධෛර්යමත් විය යුතු අංශ කෙරෙහි ණය ගලා යාම සීමා කිරීමත් අරමුණු කොට ගෙන ක්‍රියාත්මක වන ක්‍රමය ගුණාත්මක ණය පාලනයයි.

නිදසුන් :

- ණය ලබා දෙන ක්ෂේත්‍ර නිර්දේශ කිරීම
- කෘෂිකර්මාන්තය සඳහා ද? කර්මාන්ත සඳහා ද ?
- ව්‍යාවසායකයන් සඳහා ද ? ආදී වශයෙන්.
- අක්‍රීය ණය සඳහා අනුගමනය කළ යුතු ක්‍රියාමාර්ග දැක්වීම

- මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති උපකරණයක් වශයෙන් ණය පාලනය කිරීම, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ සෘජු ක්‍රියා මාර්ගයකි. මෙහි දී බැංකු ක්‍රමය මගින් සැපයෙන ණය ප්‍රමාණය, ණය ආපසු ගෙවීමේ කාලය සහ ණය සඳහා ලබා ගන්නා සුරැකුම් යනා දී අංශ සම්බන්ධ ව ප්‍රමාණාත්මක හා ගුණාත්මක පාලනයන් කිරීමට ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවට බලය ලැබී ඇත.

ණය ප්‍රමාණය පාලනය කිරීමේ දී යම් බැංකුවක, යම් දිනක හෝ කාලයක ලබා දී ඇති උපරිම ණය ප්‍රමාණය පිළිබඳ සීමා පැනවීම හෝ ණය වර්ධන අනුපාත නියම කිරීම කළ හැකි ය. තව ද, ආර්ථිකයේ ප්‍රමුඛ අංශවලට සැපයෙන ණය ප්‍රමාණය ධෛර්යමත් කිරීමට විවිධ නිෂ්පාදන අංශවලට දිය යුතු අවම ණය ප්‍රමාණ නියම කිරීම හෝ උද්ධමනකාරී අවධියක දී පරිභෝජන ණය වර්ධනය සීමා කිරීමට පරිභෝජන ණය පිළිබඳ උපරිම සීමා නියම කිරීම කළ හැකි ය.

ණය අය කිරීමේ උපරිම කාලය සහ එම ණය සඳහා බැංකු ලබා ගත යුතු සැරැකුම්වල ස්වභාවය හා වටිනාකම ඒළිපඳු නියෝග පැනවීම ද කළ හැකි ය. උද්ධමනකාරී අවස්ථාවක උද්ධමනය පාලනය කිරීම සඳහා පරිභෝජන ණය අධෛර්යමත් කිරීමට, පරිභෝජන ණය සඳහා ඉතා කෙටි ආපසු ගෙවීමේ කාල නියම කිරීම හා ඉහළ වටිනාකම් සහිත සුරැකුම් තබා ගැනීමට නියම කළ හැකි ය.

- රජයේ මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී ඒවා ව්‍යාපාරවලට විවිධ ස්වරූපයෙන් බලපෑම් කරයි.

නිදසුන් :

මහ බැංකු පොලී අනුපාතිකය අඩු කිරීමත් සමග වාණිජ බැංකු පොලී අනුපාතිකය ද අඩු වේ. එවිට ආයෝජකයින් වාණිජ බැංකු මගින් ලබාගන්නා ණය ප්‍රමාණය වැඩි වීමත් සමග ආයෝජන ද වැඩි වේ. ඒ තුළින් නිෂ්පාදනය වැඩි වී භාණ්ඩ මිල අඩු වේ. මිල අඩු වීම නිසා ව්‍යාපාරවල පිරිවැටුම වැඩි වී ලාභ වැඩි වේ.

මහ බැංකු පොලී අනුපාතිකය වැඩි කිරීමත් සමග වාණිජ බැංකු පොලී අනුපාතිකය ද වැඩි වේ. එවිට ආයෝජකයින් වාණිජ බැංකු මගින් ලබා ගන්නා ණය ප්‍රමාණය අඩු වීමත් සමග ආයෝජනය ද අඩු වේ. එවිට නිෂ්පාදනය අඩු වී භාණ්ඩ මිල වැඩි වේ. මිල වැඩි වීම නිසා ව්‍යාපාරවල පිරිවැටුම අඩු වී ලාභ අඩු වේ.

නිපුණතා මට්ටම 03 - 5 : පාරිභෝගික ආරක්ෂණය සඳහා රජය ගන්නා ක්‍රියාමාර්ගවලට අනුගත වෙමින් ව්‍යාපාර පවත්වා ගෙන යාමේ අවශ්‍යතාව පෙන්වා දෙයි.

ඉගෙනුම් එළ :

- පාරිභෝගික ආරක්ෂණය යන සංකල්පය පහදා දීලි කරයි.
- පාරිභෝගික ආරක්ෂණය වඩාත් වැදගත් වීමට හේතු දක්වයි.
- පාරිභෝගික ආරක්ෂණයෙන් පාරිභෝගිකයාට හා ව්‍යාපාරිකයාට ඇති වන වාසි වෙන වෙන ම ලැයිස්තුගත කරයි.
- පාරිභෝගික අයිතිවාසිකම් පැහැදිලි කරයි.
- පාරිභෝගික වගකීම් පැහැදිලි කරයි.
- පාරිභෝගික අයිතිවාසිකම් හා වගකීම් මත තාර්කික පාරිභෝගිකයෙකුගේ හැසිරීම විස්තර කරයි.

විෂය සිද්ධාන්ත එක මිටකට :

- පාරිභෝගිකයා ගෙවන මුදලට ප්‍රමාණවත් තෘප්තියක් ලබා දීම සහතික කිරීම පිණිස සලසා ඇති නීතිමය ආවරණය පාරිභෝගික ආරක්ෂණය වේ.
- පාරිභෝගික ආරක්ෂණය මෑත කාලයේ අතීතයටත් වඩා අවශ්‍ය වීමට බලපා ඇති හේතු කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
 - වෙළෙඳපොළ තුළ භාණ්ඩ හා සේවා බහුල වීම
 - තරගකාරිත්වය වැඩි වීම නිසා වෙළෙඳපොළ තුළ විෂමාවාර ඇති වීමට ඉඩ වැඩි වීම
 - නිදහස් වෙළෙඳාම සමඟ වෙළෙඳපොළ සංකීර්ණ වීම
 - ගෝලීයකරණය සමග ඇති විය හැකි සමාජ හා සංස්කෘතික පිරිහීම
 - පරිසරය දූෂණය වීම වැළැක්වීම සඳහා පාරිභෝගිකයින් දැනුවත් කිරීම අවශ්‍ය වීම
- පාරිභෝගික ආරක්ෂණයෙන් පාරිභෝගිකයාට හා ව්‍යාපාරිකයාට අත් වන වාසි කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

ව්‍යාපාරිකයා : දෙන්න නැත්නම් වෙන එකක් දෙන්න.
විකුණූ භාණ්ඩ නැවත භාර ගන්නත් බෑ. මුදල් දෙන්නත් බෑ.

පාරිභෝගිකයාට -

- ගෙවන මුදලට සරිලන වටිනාකමක් ලැබෙන භාණ්ඩ පාරිභෝජනයට අවස්ථාව ලැබීම
- වෙළෙඳ විෂමාවාරවලින් ආරක්ෂා වීම
- ගුණාත්මක භාණ්ඩ හා සේවා පාරිභෝජනය නිසා පාරිභෝගික සෞඛ්‍යය හා ආරක්ෂාව තහවුරු වීම
- අවශ්‍ය අවස්ථාවල දී පාරිභෝගික ආරක්ෂණය නිසා නීතිමය රැකවරණ ලබා ගත හැකි වීම
- පාරිභෝගිකයාට ජීවත් වීමට සුදුසු පරිසර තත්ත්වයන් උදා වීම

ව්‍යාපාරිකයාට

- ගුණාත්මක තත්ත්වයෙන් යුක්ත භාණ්ඩ සැපයීම නිසා පාරිභෝගික විශ්වාසය දිනා ගත හැකි වීම
 - ව්‍යාපාරිකයාගේ පිරිවැටුම වැඩි වීම තුළින් ලාභය ඉහළ යාම
 - ප්‍රමිතියකට අනුව නිෂ්පාදනය කිරීම නිසා අපනය අඩු වීම
 - අයහපත් තරඟ විරෝධී ක්‍රියා නො මැති වීමෙන් යහපත් ව්‍යාපාර පරිසරයක් ඇති වීම
-
- අන්තර්ජාතික වශයෙන් පිළිගත් පාරිභෝගික අයිතිවාසිකම් කිහිපයක් වර්තමානයේ ක්‍රියාත්මක වේ.
 - ඇමරිකා එක්සත් ජනපදයේ හිටපු ජනාධිපතිවරයෙකු වූ ජෝන් එෆ්. කෙනඩි විසින් පාරිභෝගික අයිතිවාසිකම් හතරක් ප්‍රකාශයට පත්කර ඇත.
 - ආරක්ෂාව සලසා ගැනීමේ අයිතිය
 - තොරතුරු දැන ගැනීමට ඇති අයිතිය
 - තෝරා ගැනීමට ඇති අයිතිය
 - සවන් යොමු කරවා ගැනීමට ඇති අයිතිය
 - මීට අමතර ව පාරිභෝගික ජාත්‍යන්තරය විසින් පහත සඳහන් පාරිභෝගික අයිතිවාසිකම් ප්‍රකාශයට පත්කර ඇත.
 - මූලික අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීමට ඇති අයිතිය
 - වන්දි ලබා ගැනීමට ඇති අයිතිය
 - පාරිභෝගික අධ්‍යාපනයට ඇති අයිතිය
 - සෞඛ්‍ය සම්පන්න පරිසරයක ජීවත් වීමට ඇති අයිතිය
 - ඉහත සඳහන් පාරිභෝගික අයිතිවාසිකම් අට අන්තර්ජාතික වශයෙන් පිළිගත් පාරිභෝගික අයිතිවාසිකම් වේ.
 - පාරිභෝගික අයිතිවාසිකම් මෙන් ම පාරිභෝගික වගකීම් ද පාරිභෝගිකයා සතු වේ.
 - විවාරාත්මක දැනුවත්භාවය
 - සක්‍රීය සහභාගිත්වය
 - සමාජය ගැන සැලකිලිමත් වීම
 - පරිසරය පිළිබඳ සැලකිලිමත් වීම
 - සහයෝගීතාව

- දැනුවත්භාවකින් යුත් පාරිභෝගිකයා ගෙවන මුදලට සරිලන වටිනාකමකින් යුත්, ප්‍රමිතියෙන් ඉහළ භාණ්ඩ තෝරා ගැනීමට පෙළඹේ. එසේ ම වෙළෙඳ විෂමාවාර හා පාරිභෝගික අයිතිවාසිකම් කඩවීම් පිළිබඳ ව අදාළ බලධාරීන් දැනුවත් කර අදාළ ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට කටයුතු කරයි. තව ද, තමා ජීවත්වන පරිසරය ආරක්ෂා කර ගනිමින් , සමාජය පිළිබඳ සැලකිලිමත් වෙමින්, සහයෝගයන් කටයුතු කරමින්, තාර්කික පාරිභෝගිකයෙකු ලෙස වෙළෙඳපොළේ හැසරෙයි.

නිපුණතා මට්ටම 03 - 6 : පාරිභෝගික ආරක්ෂණය සඳහා ක්‍රියාත්මක වන රාජ්‍ය ආයතනවල කාර්යභාරය විමසා බලයි.

ඉගෙනුම් ඵල :

- ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිභෝගික ආරක්ෂණය සඳහා කටයුතු කරන රාජ්‍ය ආයතන ලැයිස්තුගත කරයි.
- පාරිභෝගික කටයුතු පිළිබඳ අධිකාරියේ අරමුණු හා කාර්ය විස්තර කරයි.
- ශ්‍රී ලංකා ප්‍රමිති ආයතනයේ අරමුණු හා කාර්ය විස්තර කරයි.
- පාරිභෝගික කටයුතු පිළිබඳ අධිකාරිය හා ශ්‍රී ලංකා ප්‍රමිති ආයතනය ව්‍යාපාරවලට වැදගත් වන ආකාරය පෙන්වා දෙයි.

විෂය සිද්ධාන්ත එක මිටකට :

- ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිභෝගික ආරක්ෂණය සඳහා කටයුතු කරන රාජ්‍ය ආයතන කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
 - පාරිභෝගික කටයුතු පිළිබඳ අධිකාරිය
 - ශ්‍රී ලංකා ප්‍රමිති ආයතනය
 - මිණුම් ඒකක හා ප්‍රමිති සේවා දෙපාර්තමේන්තුව
 - මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය
 - ප්‍රාදේශීය සෞඛ්‍යය වෛද්‍ය නිලධාරී කාර්යාලය
 - දිස්ත්‍රික් ලේකම් කාර්යාලය
- පාරිභෝගික කටයුතු පිළිබඳ අධිකාරිය පහත සඳහන් අරමුණු ඉටු කර ගැනීම සඳහා පිහිටුවා ඇත.
 - පාරිභෝගිකයින්ගේ ජීවිත හා දේපළවලට උපද්‍රවයක් සිදු වන භාණ්ඩ අලෙවිය හා සේවා සැපයීමට එරෙහි ව ඔවුන් ආරක්ෂා කිරීම
 - අසාධාරණ වෙළෙඳ පිළිවෙත්වලට විරුද්ධව පාරිභෝගිකයින් ආරක්ෂා කිරීම සහ පාරිභෝගිකයින්ගේ අයිතිවාසිකම්වලට නිසි සැලකිල්ලක් දැක්වීම සහතික වීම
 - හැකි සෑම විට ම පාරිභෝගිකයන්ට තරගකාරී මිලට භාණ්ඩ හා සේවාවලට ප්‍රමාණවත් ප්‍රවේශයක් ලබා දීමට සහතික වීම
 - අසාධාරණ වෙළෙඳ පිළිවෙත්, සීමිත වෙළෙඳ පිළිවෙත් හෝ වෙළෙන්දන් විසින් සිදු කරන වෙනත් යම් ආකාරයක පාරිභෝගික සුරාකෑම්වලට සහනයක් ලබා දීම

- පාරිභෝගික කටයුතු පිළිබඳ අධිකාරියේ කාර්යයන් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
 - ව්‍යවසායන් අතර සීමාකාරී ගිවිසුම් පාලනය කිරීම හෝ ඉවත් කිරීම
 - වෙළෙඳපොළ ඇතුළත හෝ වෙළෙඳපොළේ සැලකිය යුතු කොටසක දෙශ් යි වෙළෙඳාමේ හෝ ආර්ථික සංවර්ධනය පිළිබඳ ආධිපත්‍ය තනිවයක් අනිසි ලෙස යොදා ගැනීම නැති කිරීම
 - දේශීය හෝ ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳාමට හෝ ආර්ථික සංවර්ධනයට අහිතකර ලෙස බලපාන තරඟකාරිත්වය පිළිබඳ අවහිරතා නැති කිරීම
 - තරඟ විරෝධී වර්ග හා ආධිපත්‍ය තත්ත්ව අනිසි ලෙස යොදා ගැනීම පිළිබඳ විමර්ශන හෝ පරීක්ෂා කිරීම
 - භාණ්ඩ හා සේවා සපයන තැනැත්තන් අතර ඵලදායී තරඟකාරිත්වය පවත්වා ගැනීම හා ප්‍රවර්ධනය කිරීම
 - භාණ්ඩ හා සේවාවල මිල, ඒවා ලබා ගැනීමට හැකි වීම සහ ඒවායෙහි තත්වය සම්බන්ධයෙන් පාරිභෝගිකයින්ගේ අයිතිවාසිකම් හා සම්බන්ධතා ප්‍රවර්ධනය කිරීම හා ආරක්ෂා කිරීම
- පාරිභෝගික කටයුතු පිළිබඳ අධිකාරිය ව්‍යාපාරවලට පහත සඳහන් ආකාරයෙන් වැදගත් වේ.
 - අධිකාරිය විසින් නියම කර ඇති ප්‍රමිතියට අනුව නිෂ්පාදනය, සැපයීම, ගබඩා කිරීම, ප්‍රවාහනය හා විකිණීම සිදු කිරීම නිසා නාස්තිය අවම වී ලාභය වර්ධනය වීම
 - පාරිභෝගික අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමට යොමු වීම නිසා පාරිභෝගික විශ්වාසය දිනා ගැනීමට හැකි වීම
 - වෙළෙඳ විෂමාවාරවලින් වැළකී කටයුතු කිරීමෙන් ආයතනයේ ප්‍රතිරූපය වර්ධනය වීම
 - ව්‍යාපාරිකයාට මුහුණ දීමට සිදු වන තෛතික තත්ත්වයන් අවම වීම
 - ව්‍යාපාර අතර ඇති වන අනවශ්‍ය තරඟකාරිත්වය අවම වීම
 - ඒකාධිකාරී තත්ත්වයන් ඇති නො වීම නිසා සාධාරණ ව තරඟ කළ හැකි වීම
- ශ්‍රී ලංකා ප්‍රමිති ආයතනයේ අරමුණු :
 - නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය හා සැකසීම පිළිබඳ ව ජාතික හා අන්තර්ජාතික පදනම මත ප්‍රමිති පිළියෙල කිරීම
 - කාර්මික හා වාණිජි ක්ෂේත්‍ර වල පමි තකි රණ සහ තතත් ව් පාලනය පවු ර්ධනය කිරීම හා ඒ සඳහා රසායනාගාර හා පුස්තකාල සේවා පිහිටුවා පවත්වා ගෙන යාම
 - දෙශ් යි නපි ඒ ාදිත මෙන ් ම ආනයනය කරන ලද භාණඩ් පමි තච් ලට අනකු ලු ද යන්න පරීක්ෂා කිරීම
 - ප්‍රමිතිකරණය හා තත්ත්ව පාලන කටයුතු සඳහා පර්යේෂණ පහසුකම් සැපයීම
 - ප්‍රමිති සහතික සලකුණු ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක කිරීම
 - ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිති ආයතන හා ඒ සමාන කටයුතුවල යෙදෙන සංවිධාන සමග සහයෝගයෙන් කටයුතු කිරීම
 - අධ්‍යාපනය, උපදේශනය හා වෙනත් මාර්ගවලින් ප්‍රමිතිකරණය සහ තත්ත්ව පාලන කටයුතු දිරිගැන්වීම
- ශ්‍රී ලංකා ප්‍රමිති ආයතනයේ කාර්යයන්
 - ප්‍රමිති පිළියෙල කිරීම
 - ප්‍රමිති ක්‍රියාත්මක කිරීම
 - ස්වේච්ඡාවෙන්
 - SLS සහතික ලාංඡන ක්‍රමය මගින්

- පූර්ව අපනයන පරීක්ෂාව මගින්
 - ආනයන පරීක්ෂාව මගින්
 - අපනයන පිළිබඳ පිළියෙල කළ මුහුදු ආහාර පරීක්ෂාව මගින්
 - ISO ප්‍රමිති ක්‍රියාත්මක කිරීම
 - ප්‍රමිතිකරණය හා තත්ත්ව පාලනය පිළිබඳ පුහුණු පාඨමාලා සංවිධානය කිරීම
 - ප්‍රමිතිකරණය සහ තත්ත්ව පාලන ප්‍රවර්ධන කටයුතු
 - උපකරණ ක්‍රමාංකන සේවා
 - පාරිභෝගික අධ්‍යාපනය ප්‍රවර්ධනය කිරීම
 - පුස්තකාල සේවාව, දේශීය විදේශීය ප්‍රමිති අලෙවිය සහ තොරතුරු සේවා
 - තත්ත්ව පද්ධති පිළිබඳ අන්තර්ජාතික ප්‍රමිතීන් ක්‍රියාත්මක කිරීම
- ශ්‍රී ලංකා ප්‍රමිති ආයතනය පහත සඳහන් ආකාරයෙන් ව්‍යාපාරවලට වැදගත් වේ.
 - SLS ලකුණ සහිත නිෂ්පාදිත අලෙවි කිරීම තුළින් තරගකාරිත්වයට සාර්ථක ව මුහුණ දිය හැකි වීම
 - SLS ලකුණ නො මැති නිෂ්පාදන ආයතන අභිබවා නියම වශයෙන් වාසිදායක තත්ත්වයක් ලැබිය හැකි වීම
 - පාරිභෝගික පැමිණිලි අවම කර ගත හැකි වීම
 - රාජ්‍ය අංශය SLS සලකුණ සහිත භාණ්ඩ මිල දී ගැනීමට ප්‍රමුඛත්වයක් දෙන බැවින් වෙළෙඳපොළ කොටස පුළුල් කර ගත හැකි වීම
 - විදේශ සහතික කිරීමේ සලකුණු (ISO) ලබා ගැනීම තුළින් විදේශ වෙළෙඳපොළේ දී සාර්ථක වීමට ඉඩ ලැබීම
 - ප්‍රමිතීන් තුළ පාරිභෝගික අවශ්‍යතා හා නෛතික අවශ්‍යතා ඇතුළත් වන බැවින් නිෂ්පාදිත පිළිබඳ පිළිගත හැකි මට්ටම ඉහළ යාම
 - නාස්තිය අවම වී ඵලදායීතාව වර්ධනය වීම
 - ආයතනයේ ප්‍රතිරූපය වර්ධනය වී සේවක චිත්ත ධෛර්ය වර්ධනය වීම